Parlament Europejski
2024-2029

Komisja Spraw Zagranicznych

2025/2021(INI)

5.3.2025

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie sprawozdań Komisji dotyczących Macedonii Północnej za lata 2023 i 2024
(2025/2021(INI))

Komisja Spraw Zagranicznych

Sprawozdawca: Thomas Waitz

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

UZASADNIENIE 9

ZAŁĄCZNIK: PODMIOTY LUB OSOBY, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE 11

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie sprawozdań Komisji dotyczących Macedonii Północnej za lata 2023 i 2024 (2025/2021(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii, z drugiej strony[1],

– uwzględniając wniosek Macedonii Północnej o członkostwo w Unii Europejskiej złożony 22 marca 2004 r.,

– uwzględniając decyzję Rady Europejskiej z 16 grudnia 2005 r. o przyznaniu Macedonii Północnej statusu kraju kandydującego do UE,

– uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej przyjęte w dniach 19–20 czerwca 2003 r. i załącznik do nich zatytułowany „Agenda z Salonik dla Bałkanów Zachodnich: w kierunku integracji europejskiej”,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1529 z dnia 15 września 2021 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III)[2],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1449 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich[3],

– uwzględniając komunikat Komisji z 5 lutego 2020 r. pt. „Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0057),

– uwzględniając komunikat Komisji z 8 listopada 2023 r. pt. „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2023 r.” (COM(2023)0690) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie za rok 2023 dotyczące Macedonii Północnej” (SWD(2023)0693),

– uwzględniając komunikat Komisji z 8 listopada 2023 r. pt. „Nowy plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2023)0691),

– uwzględniając komunikat Komisji z 20 marca 2024 r. w sprawie reform poprzedzających rozszerzenie oraz przeglądów polityki (COM(2024)0146),

– uwzględniając komunikat Komisji z 24 lipca 2024 r. pt. „Sprawozdanie na temat praworządności z 2024 r.” (COM(2024)0800) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie na temat praworządności z 2024 r. – Rozdział

[1] Dz.U. L 84 z 20.3.2004, s. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2004/239(2)/oj.
[2] Dz.U. L 330 z 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] Dz.U. L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

dotyczący sytuacji w zakresie praworządności w Macedonii Północnej” (SWD(2024)0830),

– uwzględniając komunikat Komisji z 30 października 2024 r. pt. „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2024 r.” (COM(2024)0690) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji pt. „Sprawozdanie za rok 2024 dotyczące Macedonii Północnej” (SWD(2024)0693),

– uwzględniając program reform Macedonii Północnej zatwierdzony przez Komisję w ramach Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego 23 października 2024 r.,

– uwzględniając sprawozdanie końcowe misji obserwacji wyborów Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie / Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (OBWE/ODIHR) z 23 września 2024 r. w sprawie wyborów prezydenckich przeprowadzonych 24 kwietnia 2024 r. i wyborów parlamentarnych przeprowadzonych 8 maja 2024 r. w Macedonii Północnej,

– uwzględniając oświadczenia ze szczytów UE–Bałkany Zachodnie z 13 grudnia 2023 r. i 18 grudnia 2024 r., które odbyły się w Brukseli,

– uwzględniając proces berliński zapoczątkowany 28 sierpnia 2014 r.,

– uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Macedonii Północnej,

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A10-0000/2025),

A. mając na uwadze, że Macedonia Północna posiada status kraju kandydującego do UE od 2005 r., a w grudniu 2023 r. pomyślnie zakończyła przegląd zgodności prawa krajowego z prawem unijnym;

B. mając na uwadze, że aspiracje obywateli Macedonii Północnej, aby stać się częścią UE, doprowadziły do znacznych postępów w obszarze demokracji i reform społeczno-gospodarczych, natomiast proces akcesyjny jest nadal blokowany z różnych nieuzasadnionych powodów;

C. mając na uwadze, że Macedonia Północna jest wiarygodnym partnerem i jest w pełni dostosowana do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE;

D. mając na uwadze, że Macedonia Północna musi przeprowadzić zaległe reformy konstytucyjne, aby można było szybko rozpocząć negocjacje akcesyjne;

1. ponownie wyraża pełne poparcie dla chęci przystąpienia Macedonii Północnej do UE;

2. przypomina, że należy utrzymać dynamikę i wiarygodność procesu integracji europejskiej; odnotowuje, że Macedonia Północna nieustannie wykazuje zaangażowanie na rzecz integracji z UE i dostosowania się do polityki UE; apeluje o poczynienie szybkich postępów w negocjacjach akcesyjnych i jednocześnie zwraca uwagę na znaczenie przyjęcia uzgodnionych poprawek do konstytucji; zachęca wszystkie partie polityczne w Macedonii Północnej do zaangażowania się w konstruktywny dialog, aby

osiągnąć niezbędny konsensus w sprawie tych poprawek, co wzmocniłoby wieloetniczny charakter kraju i przyspieszyło jego postępy na drodze do członkostwa w UE;

3. z zadowoleniem przyjmuje nowy Instrument Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich, który zapewni Macedonii Północnej 750 mln EUR w formie dotacji i pożyczek;

4. z zadowoleniem przyjmuje utrzymującą się stabilność stosunków między grupami etnicznymi oraz wdrożenie umowy ramowej z Ochrydy;

5. wzywa Macedonię Północną, by zintensyfikowała wysiłki na rzecz wzmocnienia praworządności i niezależności sądownictwa, zwalczania korupcji, reformy administracji publicznej oraz poprawy przejrzystości i koncentracji własności mediów;

Funkcjonowanie instytucji demokratycznych

6. zauważa, że choć instytucje demokratyczne w Macedonii Północnej funkcjonują poprawnie, przeszkodą w przeprowadzeniu niezbędnych reform nadal jest polaryzacja polityczna;

7. z zadowoleniem odnotowuje, że Zgromadzenie Republiki Macedonii Północnej (Sobranie) przyjęło nowy regulamin, będący wynikiem wspieranego przez Parlament Europejski dialogu im. Jeana Monneta; podkreśla, że współpraca międzypartyjna nadal ma zasadnicze znaczenie dla przyspieszenia wdrażania reform związanych z UE i wzmocnienia instytucji demokratycznych;

8. podkreśla, że chociaż w kodeksie wyborczym wprowadzono zmiany, nadal potrzebna jest kompleksowa reforma wyborcza; stanowczo apeluje o wdrożenie pozostałych zaleceń wydanych przez ODIHR i Komisję Wenecką;

9. apeluje o udoskonalenie przepisów dotyczących finansowania partii politycznych i kampanii wyborczych, w tym środków zwiększających przejrzystość;

10. apeluje o dalszą modernizację administracji publicznej opartej na kompetencjach, by sprostać systemowym wyzwaniom związanym z upolitycznieniem i wzmocnić przejrzyste procesy rekrutacji;

11. apeluje o podjęcie dalszych kroków na rzecz zapewnienia systemowej odpowiedzialności instytucji publicznych przez konstruktywne i publiczne konsultacje z zainteresowanymi stronami;

12. wzywa władze Macedonii Północnej, aby powstrzymały się od nieprzejrzystych, upolitycznionych zwolnień i nominacji na stanowiska w niezależnych organach i agencjach, a także aby zapewniły odpowiednie finansowanie tych organizacji oraz konsekwentnie wdrażały decyzje i zalecenia;

Media i społeczeństwo obywatelskie

13. przypomina o potrzebie zreformowania ram prawnych regulujących media cyfrowe i tradycyjne, aby w pełni dostosować je do europejskiego aktu o wolności mediów[4];

14. ponownie apeluje o kompleksową reformę przepisów regulujących finansowanie partii politycznych przez państwo oraz reklamę partii politycznych w mediach;

15. zachęca do podejmowania działań na rzecz zwiększenia niezależności redakcyjnej i finansowej, bezstronności i profesjonalizmu nadawców publicznych i organów regulacyjnych ds. mediów;

16. z zaniepokojeniem odnotowuje ciągłe groźby i ataki na dziennikarzy; z zadowoleniem odnotowuje wyznaczenie specjalnego prokuratora do monitorowania ataków na dziennikarzy oraz ustanowienie mechanizmów zgłaszania cyberprzemocy;

17. apeluje o wzmocnienie środków wspierających dziennikarstwo śledcze i umiejętności korzystania z mediów, aby zwalczać mowę nienawiści, dezinformację i obce ingerencje;

18. z zadowoleniem odnotowuje dynamiczne i konstruktywne społeczeństwo obywatelskie tego kraju, które w procesie reform odgrywa bardzo istotną i pozytywną rolę; zauważa, że chociaż organizacje społeczeństwa obywatelskiego działają w ogólnie sprzyjających warunkach, należy wprowadzić ramy prawne i finansowe, które zagwarantują przejrzyste mechanizmy finansowania publicznego;

Prawa podstawowe

19. jest zaniepokojony brakiem postępów w obszarze równouprawnienia płci oraz coraz większą liczbą ruchów antygenderowych; wzywa władze Macedonii Północnej, aby poprawiły dostęp do usług dla ofiar przemocy ze względu na płeć;

20. odnotowuje, że stosunki między grupami etnicznymi pozostają stabilne, a umowa ramowa z Ochrydy jest nadal wdrażana; apeluje o zapewnienie odpowiednich zasobów finansowych i kadrowych instytucjom chroniącym prawa społeczności mniejszościowych;

21. zauważa, że osoby z niepełnosprawnościami nadal napotykają poważne przeszkody, ponieważ ustawodawstwo krajowe nadal nie jest dostosowane do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych;

22. z zadowoleniem przyjmuje pierwsze orzeczenie sądu w sprawie mowy nienawiści wobec społeczności LGBTIQ i stanowczo apeluje o systematyczne ściganie wszystkich przypadków mowy nienawiści, przestępstw z nienawiści i zastraszania;

23. apeluje do Macedonii Północnej, aby udoskonaliła zarządzanie migracją, lepiej dostosowała swoje ustawodawstwo do dorobku prawnego UE i stawiła czoło utrzymującym się wyzwaniom związanym z migracją uregulowaną i nieuregulowaną;

[4] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1083 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE (europejski akt o wolności mediów), Dz.U. L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.

Praworządność

24. z poważnym zaniepokojeniem zauważa, że wyniki tego kraju w walce z korupcją pogorszyły się, głównie ze względu na zmiany w kodeksie karnym, które osłabiły ramy prawne, co doprowadziło do zakończenia wielu toczących się spraw;

25. zauważa, że postrzegany poziom zaufania do wymiaru sprawiedliwości jest nadal bardzo niski; apeluje o wzmocnienie niezależności, przejrzystości i skutecznego funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości;

26. z zaniepokojeniem zauważa brak postępów w zapobieganiu korupcji i jej zwalczaniu, a także utrzymujące się słabości w obszarze dochodzeń finansowych; apeluje o wzmocnienie zdolności operacyjnej i zacieśnienie współpracy struktur odpowiedzialnych za zwalczanie przestępczości zorganizowanej i przestępstw finansowych;

27. apeluje, by za pomocą odpowiednich ram regulacyjnych wzmocnić niezależność organów bezpieczeństwa i służb wywiadowczych;

28. apeluje o dalsze wysiłki na rzecz budowania odporności na obce ingerencje i manipulacje informacją;

Reformy społeczno-gospodarcze

29. zaleca, aby Macedonia Północna kontynuowała działania na rzecz poprawy klimatu biznesowego i infrastruktury dla biznesu, udoskonalenia infrastruktury edukacyjnej i cyfrowej oraz wzmocnienia systemów ochrony socjalnej;

30. zachęca Macedonię Północną, by przyspieszyła transformację cyfrową; podkreśla, że należy zająć się problemem drenażu mózgów, zwłaszcza wśród pracowników służby zdrowia i młodych specjalistów;

Środowisko, energia i transport

31. przypomina, że nadal potrzebne są dodatkowe działania, aby osiągnąć cele w zakresie efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych, bezpieczeństwa dostaw i redukcji emisji; wzywa władze tego kraju, by dostosowały ustawodawstwo dotyczące środowiska i zmiany klimatu do dorobku prawnego UE oraz by zapewniły jego egzekwowanie;

32. podkreśla, że jakość powietrza wymaga pilnej poprawy; zdecydowanie wzywa władze Macedonii Północnej do intensyfikacji działań w zakresie różnorodności biologicznej, wody, powietrza, ochrony klimatu i regionalnej gospodarki odpadami;

33. wzywa władze tego kraju, by zintensyfikowały wysiłki na rzecz modernizacji infrastruktury transportowej i energetycznej oraz połączalności regionalnej, a także zajęły się utrzymującymi się opóźnieniami w rozwoju infrastruktury krytycznej;

Współpraca regionalna i polityka zagraniczna

34. z zadowoleniem przyjmuje cenny wkład Macedonii Północnej w regionalną współpracę i stabilność dzięki zaangażowaniu w inicjatywy regionalne;

35. pochwala zaangażowanie tego kraju w podtrzymywanie dobrych stosunków sąsiedzkich oraz jego rolę jako wzoru pokojowego rozwiązywania dwustronnych sporów za pomocą dialogu i wzajemnego zrozumienia; w tym kontekście przypomina, że umowy dwustronne, w tym porozumienie znad Prespy z Grecją oraz układ o przyjaźni, stosunkach dobrosąsiedzkich i współpracy z Bułgarią, powinny być wdrażane w dobrej wierze przez wszystkie strony i przynosić wymierne efekty; apeluje o konsekwentne zaangażowanie w dialog i współpracę z krajami sąsiadującymi, aby wzmocnić wzajemne zaufanie;

36. z zadowoleniem przyjmuje stałe zaangażowanie Macedonii Północnej w bezpieczeństwo euroatlantyckie; pochwala dostosowanie się tego kraju do polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony UE, a także jego pełną zgodność z dotychczasowymi środkami restrykcyjnymi zastosowanymi wobec Rosji;

37. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Rady Europejskiej, Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawicielce Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządom i parlamentom państw członkowskich oraz prezydentce, rządowi i Zgromadzeniu Republiki Macedonii Północnej.

UZASADNIENIE

Parlament Europejski uważnie monitoruje rozwój polityczny i społeczno-gospodarczy w krajach objętych procesem rozszerzenia, a stały sprawozdawca Parlamentu Europejskiego zazwyczaj przedstawia swoje sprawozdanie po przedstawieniu przez Komisję pakietu rozszerzeniowego. Jako nowo mianowany stały sprawozdawca ds. Macedonii Północnej mam zaszczyt przedstawić moje pierwsze sprawozdanie będące odpowiedzią na sprawozdania krajowe Komisji za lata 2023 i 2024. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiam wyważoną ocenę złożonej sytuacji politycznej Macedonii Północnej. Jednocześnie wzywam zainteresowane strony polityczne, aby poczyniły postępy w reformach i przestrzegały wcześniejszych porozumień. Apeluję również do instytucji UE i państw członkowskich, aby nie dopuściły do przyszłych dwustronnych blokad i zapewniły temu krajowi niezbędne gwarancje i wsparcie dostosowane do jego potrzeb.

Dzięki pomyślnemu wdrożeniu umowy ramowej z Ochrydy w 2001 r. kraj ten stał się wzorem do naśladowania w regionie, jeśli chodzi o pokojowe rozwiązywanie sporów etnicznych za pomocą dialogu i wzajemnego zrozumienia. Jedynie cztery lata po podpisaniu tej umowy, w 2005 r., Macedonia Północna uzyskała status kraju kandydującego i od dłuższego czasu jest liderem w regionie. Kraj ten przeprowadził imponujące i trudne reformy – w tym historyczną zmianę nazwy – jednak jego proces akcesyjny był zbyt długo utrudniany przez dwustronne spory. W 2022 r. – aby obalić bułgarskie weto podczas rozmów akcesyjnych – UE włączyła żądania Bułgarii do konkluzji Rady dotyczących przystąpienia Macedonii Północnej; UE pełniła rolę gwaranta ich wdrożenia. Rozwiązanie zaproponowane przez Francję jest jednak niepokojącym precedensem, ponieważ pozwala na wykorzystanie procesu akcesyjnego do rozwiązywania sporów kulturowych i historycznych. Chociaż porozumienie to ostatecznie doprowadziło do wycofania weta, pierwszej konferencji międzyrządowej 19 lipca 2022 r. i rozpoczęcia przeglądu zgodności prawa krajowego z prawem unijnym, zobowiązało ono również Macedonię Północną do zmiany konstytucji, tak aby uwzględnić mniejszość bułgarską. Sesje przeglądu dla wszystkich sześciu klastrów zakończyły się 7 grudnia 2023 r., a po przyjęciu poprawek do konstytucji kraj ten będzie mógł przejść do kolejnego etapu negocjacji.

Lata opóźnień i niedotrzymanych obietnic doprowadziły – co zrozumiałe – do frustracji, rozczarowania i ciągłego spadku poparcia społecznego dla integracji Macedonii Północnej z UE. Jednak w czasach poważnych zmian w międzynarodowym porządku świata, jaki zna Europa, pojawia się nowe poczucie pilnej potrzeby podjęcia działań. Jest to również dobra okazja, by przyspieszyć proces akcesyjny. Wszystkie zainteresowane strony polityczne, w szczególności posłowie do parlamentu z rządzącej koalicji i rządu, muszą wykorzystać ten moment i zaangażować się w konstruktywny dialog, aby osiągnąć konsensus w sprawie wyżej wspomnianych poprawek do konstytucji. UE i jej państwa członkowskie muszą w pełni wspierać te wysiłki i zagwarantować, że zmiany w konstytucji nie doprowadzą do dalszych żądań dwustronnych.

Macedonia Północna opracowała doskonały i ambitny program reform – zapewne jeden z najlepszych w regionie. Jego rygorystyczne wdrożenie umożliwiłoby temu krajowi powrót na właściwe tory, zwłaszcza w kluczowych obszarach, takich jak walka z korupcją, zapewnienie niezależności sądownictwa, reforma administracji publicznej i zwiększenie wolności mediów. Niedawne wydarzenia, takie jak decyzja tego kraju o wstrzymaniu się od głosu w głosowaniu nad ostatnią europejską rezolucją w sprawie Ukrainy na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ

i poparcie rezolucji autorstwa USA w lutym 2025 r., wzbudziły jednak obawy wśród zwolenników Macedonii Północnej w UE co do długoterminowego kursu jej polityki.

Mam szczerą nadzieję, że wszystkie strony – władze Macedonii Północnej, instytucje UE i kraje sąsiadujące – dostrzegą pilność tej chwili i podejmą zdecydowane kroki naprzód.

Jeśli chodzi o odpowiedzialność Parlamentu, zobowiązuję się do budowania stabilnego, konstruktywnego, proeuropejskiego, prodemokratycznego i prorozszerzeniowego sojuszu na rzecz przystąpienia Macedonii Północnej do UE. Mam nadzieję, że uzyskam poparcie wszystkich posłów, którzy podzielają ten cel.

ZAŁĄCZNIK: PODMIOTY LUB OSOBY, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE

Zgodnie z art. 8 załącznika I do Regulaminu sprawozdawca oświadcza, że przy sporządzaniu projektu sprawozdania otrzymał informacje od następujących podmiotów lub osób:

Podmiot lub osoba
Proszę wpisać podmiot lub osobę.

Powyższy wykaz został sporządzony na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawcy.

Gdy osoby fizyczne są wymienione w wykazie z imienia i nazwiska, zidentyfikowane poprzez swoją funkcję lub wymienione z imienia i nazwiska wraz z podaniem ich funkcji, sprawozdawca oświadcza, że przedstawił tym osobom fizycznym Oświadczenie o ochronie prywatności w Parlamencie Europejskim nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), w którym przedstawione są warunki mające zastosowanie do przetwarzania danych osobowych tych osób oraz prawa związane z takim przetwarzaniem.